

Motion till riksdagen 2011/12:U232

av **Bodil Ceballos m.fl. (MP)**

Stöd till världens småbrukare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja en ny FN-deklaration för småbrukares och lantarbetares rättigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i det svenska utvecklingsbiståndets miljöarbete prioritera det småskaliga, agroekologiska jordbruket.

Regeringen bör stödja initiativet till en ny FN-deklaration för småbrukares och lantarbetares rättigheter

Över hälften av dem som tvingas leva i hunger i världen är småskaliga jordbrukare eller lantarbetare. En majoritet av dem är kvinnor och barn. Trots investeringar i utvecklingsländernas jordbrukssektorer har inte hungern minskat i världen. Redan före den tragiska svältkatastrofen på Afrikas horn var det totala antalet personer som hungrar och lever i undernäring enligt FAO (Food and Agricultural Organisation) nästan en miljard barn, kvinnor och män. Världens befolkning har under en 40-årsperiod nästan fördubblats, vilket innebär att den relativa andelen hungrande sjunkit. Det är dock inget bra argument för att inte se över de globala fördelningspolitiska mekanismerna. Trots 40 år av ekonomisk tillväxt har det totala antalet hungrande människor i världen ökat.

Sedan Förenta nationernas deklaration om mänskliga rättigheter antogs för drygt 60 år sedan har miljontals småbrukare världen över tvingats lämna sina jordar på grund av krig, jordkonflikter och inadekvat jordbrukspolitik. Den så kallade gröna revolutionens argument att storskalighet, mekanisering och kemiska bekämpningsmedel krävs för att föda världen var knappast grön som Miljöpartiet ser det utan har tvärtom bidragit till utarmning av bördiga jordar,

Fel! Okänt namn på

vattenförorening och klimatförändringarna. Småbönder och ursprungsfolk har avhysts från sina traditionella marker till förmån för milslånga odlingar av en och samma exportgröda, nationella storprojekt som dammbyggen och gruv-exploatering. De före detta småbrukarna i syd blir landlösa lantarbetare, eller – i de allra flesta fall – hamnar i arbetslöshet eller i den informella sektorn i storstädernas slumområden. Utan sin jord förlorar de inte bara sin försörjning utan också sin identitet, sin historia, kultur och värdighet.

Med en sådan utveckling är det uppenbart att varken de grundläggande mänskliga rättigheterna eller de mer specifika konventionerna om kvinnor, barn, ursprungsfolk eller arbete har varit tillräckliga för att försvara de jordlösa lantarbetarna och småbrukarna. Nästan halva jordens befolkning är småbrukare eller lantarbetare och de utgör en särskilt sårbar men även strategiskt viktig grupp i den globala kampen mot hunger och klimatförändringar. Flera studier, bland annat rapporter från FN, pekar på att det småskaliga jordbruket är centralt för att minska hungern, samtidigt som det – till skillnad mot det oljeberoende storskaliga jordbruket – i mycket mindre utsträckning bidrar till den globala uppvärmningen. Det småskaliga familj jordbruket producerar 70–80 procent av baslivsmedlen i länder i syd. Därför behöver småbrukare och lantarbetare ett regelverk som stärker och skyddar deras rättigheter.

Nätverket *La Via Campesina*, som organiserar 200 miljoner småbrukare världen över, har under många år arbetat fram ett förslag till en internationell rättighetskonvention som är fullt kompatibel med FN-systemet. Nätverket har inom FN:s råd för de mänskliga rättigheterna verkat för att förslaget ska skickas vidare till omröstning i FN:s generalförsamling.

Utöver de grundläggande mänskliga rättigheterna lyfter förslaget fram specifika behov som rätten att inte utsättas för kemiska bekämpningsmedel och rätten till mat och möjligheten att prioritera lokalsamhällets matproduktion framför exportmarknaden. *La Via Campesina*, och många andra med dem, menar att jorden har en social funktion och det måste gå före spekulation och penningintressen.

När småbrukarna i syd, genom konventionsförslaget, försvarar sin rätt att skydda och bevara jordbrukets värden och sin rätt att skydda och bevara miljön och den biologiska mångfalden, blir det uppenbart att det inte bara är sina egna rättigheter dessa småbrukare kämpar för. Det handlar om vår gemensamma framtid. Därför bör Sverige stödja *La Via Campesinas* initiativ till en FN-konvention till skydd för småbrukares och lantarbetares rättigheter.

Öka biståndet till världens småbrukare

Jordbruksutvecklingen i världen står vid ett vägskäl. I nästan 30 år, sedan början av 1980-talet, har varken den privata sektorn eller regeringar varit särskilt intresserade av att investera i jordbruk. Men detta håller på att förändras. De senaste fem åren har jordbruksföretag upplevt en dramatisk ökning av direktinvestering som ett medel för att på lång sikt säkra världens livsmedelstillgångar. Utländsk direktinvestering i jordbrukssektorn ökade från 600 mil-

joner dollar årligen under 90-talet till 3 miljarder dollar årligen mellan 2005 och 2007.

De kraftiga investeringarna i jordbrukssektorn har dock inte minskat hungern och undernäringen i världen. Enligt en ny rapport, **"Agro-ecology and the right to food"**(A/HRC/16/49), från Olivier de Schutter, FN:s specialrapportör för rätten till mat, ligger grundproblemet i att investeringarna inte använts för att stärka självförsörjning och inkomsten hos småskaliga jordbrukare i syd. Snarare har investeringarna riktats mot kortsiktiga vinster inom industrijordbruket, som på sikt degraderar ekosystemen och hotar möjligheten att långsiktigt upprätthålla produktiviteten inom jordbruket.

FN-rapporten menar dock att det är möjligt att avsevärt förbättra produktiviteten inom jordbruket och även höja tillgången till mat där det behövs mest, medan man samtidigt stärker självförsörjningen och inkomsterna hos småbrukare och bevarar ekosystemen. Lösningen är ökade investeringar i det småskaliga, agroekologiska jordbruket.

Kraftiga investeringar i jordbrukssektorn i sig är otillräckliga om man vill bekämpa livsmedelskrisen och samtidigt minska jordbrukets påverkan på den globala uppvärmningen. Det viktigaste är att vidta åtgärder för en övergång mot ett energisnålt och hållbart jordbruk som gagnar de mest utsatta – småbrukarna. Detta kommer inte att ske av sig självt. Det kan endast uppnås genom politisk vilja samt strategier och program som stöds av regeringar. Ett av Sveriges huvudteman i biståndet är klimat och miljö. Under detta område bör Sverige kunna prioritera mer biståndsmedel till det småskaliga, ekologiska jordbruket.

Stockholm den 30 september 2011

Bodil Ceballos (MP)

Annika Lillemets (MP)

Åsa Romson (MP)

Tina Ehn (MP)

Valter Mutt (MP)